

29.05.2006

PARTIZANSKI QUEER

Autor: [Jelena Svirčić](#)

Da, jedno jutro smo se probudili bez jučerašnjeg kulturnog konteksta i sve što smo godinama učili da je lijepo, poželjno, postalo je ružno i neprijateljsko. Ta potreba za eliminacijom svega prošlog i izgrađivanjem nove platforme, na posve novim ili pretkomunističkim vrijednostima, možda je značila trenutnu amneziju

Treba početi živjeti unazad kako bi nam sve postalo jasno

Protoklog vikenda u zagrebačkom *Kino klubu Tuškanac* imali smo prilike pogledati partizanske filmove, točnije, kako su organizatori uzeli sebi slobodu naziva, *partizanske queer filmove*.

Ideja ponovnog prikazivanja *zaboravljenih* partizanskih filmova, poput *Boška Buhe*, *Otpisanih*, *Orlovi rano lete*, *Igmanskog marša*, vrijedna je pohvale, jer smo možda nakon 16 godina muka i tišine spremni objektivno razmišljati o zajedničkoj nam prošlosti, kada su hrabri partizani koji se bore protiv krvožednih Nijemaca bili dio folklor, a najpoznatiji jugoslavenski glumci glumili uloge pozitivaca i boraca za slobodu.

Miris paštete

Osvrtanje na izgublenu prošlost pa i identitet, možda je bitno upravo generacijama rođenim poslije **Tita**, kojima uspomene na sve ono što je činilo zemlju bratstva i jedinstva ostaje samo u obliku uspomena koje provire iz podsvijesti kada ugledamo neku sliku iz tog vremena, neki predmet ili čujemo neku pjesmu.

Svi se sjećamo **Branka Kockice**, **Branka Ćopića** i *Ježeve kućice*, mirisa *Gavrilovićevih* pašteta, *Smogovaca*.. Definicija *queera* u najširem smislu značila bi odmak od dominantne kulture, pa je

tako ideja organizatora *queer* projekcija u *Tuškanu* vođena činjenicom da su *partizanske* vrijednosti i filmovi prešle na marginu i u sferu diskriminiranog.

Iz pespektive nekog tko je raspadom bivše države izgubio dio identiteta, cijela priča u najmanju je ruku nategnuta.

Čuti glazbu koja prati film *Otpisani*, odgovara trenutku kojeg bi **Dubravka Ugrešić** nazvala ubodom nejasnog sjećanja, jer pokreće lavinu sjećanja, za koje nismo ni svjesni da postoji u nama. Taj trenutak izaziva i nevjericu koliko malo je potrebno da se zaboravi sve što je činilo dio naših života i koliko je isto tako lagano probuditi ta sjećanja.

Boško Buha je generacijama famoznih pionira predstavljao idola, svi su u dječjim igrama rata htjeli igrati ulogu malog bombaša koji je tako herojski dao svoj doprinos u borbi protiv mrskih *Nijemaca*.

Uloga neprijatelja

Ulogu *neprijatelja* više ne igraju nacisti i fašisti, nego upravo drugovi koji su gradili bolji svijet bratstva i jedinstva u koji su svi tako zdušno vjerovali.

Izgradnju svojevrsnog *kulturnog neprijatelja* tako možemo prepoznati na primjeru Branka Ćopića, autora kultne *Ježeva kućice*, na kojoj su odrastale generacije mladih Jugoslavena. Za hrvatski kulturni prostor, Ćopić je, čini se, nepovratno izgubljen. Kada ogolimo sve moguće razloge, ostaje nam činjenica da je bosanski Srbin kao takav nepoželjan, skupa sa svojom književnošću. Čitali smo po novinama kako je prvo izbačen iz obavezne dječje lektire, pa je vraćen u izbornu, pa odbačen, više se ne možemo ni sjetiti da li ga djeca imaju prilike čitati ili ne, a sve se pretvorilo u još jednu od epizoda nepotrebne politizacije.

Možda se samo trebamo prisjetiti da *Ježeva kućica* sadrži poruke koje su univerzalne i neovisne o državnoj strukturi i političkoj realnosti.

Ispoljavanje znakova tzv. *jugonostalgije* trebalo bi gledati kroz prizmu potrebe za ponovnim sakupljanjem djelića svijesti u kojoj smo živjeli, i činjenice da ljudi na ovim prostorima dijele istu prošlost, koju 16 godina razdvojenih ratom, ipak ne može dokrajčiti i ne može se izbrisati. Kako se odnosi između bivših *bratskih* republika bude normalizirali tako će zaživjeti i zajedničke uspomene.

Dojam da je sve što je činilo dio našeg identiteta, zauvijek izgubljeno, vjerovatnije je ipak samo potisnuto.

Pjevanje na ekavici

Utoliko je pretpostavka *queerovaca* točna, da, jedno jutro smo se probudili bez jučerašnjeg kulturnog konteksta i sve što smo godinama učili da je lijepo, poželjno, postalo je ružno i neprijateljsko. Ta potreba za eliminacijom svega prošlog i izgrađivanjem nove platforme na potpuno novim ili pretkomunističkim vrijednostima, možda je značila trenutnu amneziju koja vjerujem neće imati dugoročne posljedice. Jer ipak, svatko od nas se sa radošću prisjeća dijelova svog djetinjstva i odrastanja, a toliku količinu represije na osobom da zaboravi baš sve što ga je oblikovalo, ipak ne možemo očekivati od neke političke elite u koliko god problematičnim vremenima živjeli.

Gledanje partizanskih filmova generacijama koje odrastaju u novom svijetu kapitalizma i kakve takve demokracije, može se samo učiniti smiješnim i ponajviše naivnim, i navesti da se upitamo kolikih razmjera je bila Jugoslavija, koliko je taj socijalistički eksperiment uspio ući u glave prosječnih stanovnika, i koliko tragova još uvijek osjećamo.

Partizani su odslužili svoje, izborili su svoje bitke, a njihovo goloruko jurcanje po brdovitom Balkanu istovremeno je dio folkloru i pop kulture, a ostaje činjenica da je čak i **Oliver Dragojević** dao svoj doprinos fenomenu partizanskog filma, i to pjevanjem na ekavici! Pa nek' se zna.!

<http://www.h-alter.org/index.php?page=article&id=1788#hot>